

Motion till riksdagen 2013/14:C222

av **Jan Lindholm och Mats Pertoft (MP)**

Planera för större marginaler med ett nytt klimat

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att revidera plan- och bygglagen med hänsyn till behovet av större marginaler för den byggda miljön på grund av ett nytt klimat.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fortsätta det arbete som inleddes med sårbarhetsutredningen och ta fram riktlinjer för att minimera de risker som påtalats.¹

¹ Yrkande 2 hänvisat till FöU.

Fel! Okänt namn på

Tidigare behandling

Lagar och regler som är till för att hantera problemområden som är tämligen konstanta eller som förändras tämligen långsamt kan säkert fungera väl under många år. Men att utgå från att regler för hur samhället skall eller bör hantera samhällsbyggande utifrån de förändringar som ett nytt klimat innebär utan att ta hänsyn till ny kunskap förefaller märkligt.

När den senaste omarbetningen av PBL genomfördes skedde det i en verklighet där det antogs att havsnivån skulle stiga med 50 centimeter fram till år 2100. När riksdagen klubbade förslaget hade prognosen ändrats till en meter fram till år 2100. Idag pekar många forskningsrapporter på att isen på Grönland kan smälta på mindre än 50 år. Den stora förändring av albedoeffekten som inträffar när stora delar av Ishavet ligger öppet under sommarhalvåret accelererar avsmältningen även på land. Man talar nu om sannolikheter om flera meters höjning av havsytan till år 2100.

Det är emellertid inte enbart en höjning av havsnivån som sårbarhetsutredningen och IPCC pekar på som risker med en klimatförändring. Riksdagen borde vara mer intresserad av det faktum att intensivare regn och högre vindhastigheter blir allt vanligare. Erosion i naturmiljön och löst sittande material i den byggda miljön är frågor som borde engagera. Det kan ur det perspektivet synas svårförståeligt att riksdagen ett flertal gånger avslagit dessa och liknande yrkanden tidigare.

Bakgrund

Ökad variation i nederbördsmängd kan få förödande konsekvenser både för byggnader och för den mark de står på. Det finns exempel på hustak i vårt land som har rasat in för att avvattningsystemen inte kunnat hantera de extrema mängder nederbörd som på kort tid måste kunna avledas vid skyfall. Det är inte bara fastigheter som hotas av allvarliga skador vid skyfall utan även möjligheten till kommunikation och offentlig service riskeras. Järnvägsbankar, vägbankar, avloppstunnlar, elkablar och mycken annan viktig infrastruktur skadas när vattenflödena blir stora.

Enligt Klimat- och sårbarhetsutredningen kommer vattennivåerna i Vänern att stiga samtidigt som flera av kommunerna runt sjön planerar för ny bebyggelse nära sjön. När vattnet stiger riskerar vi en situation där post, ambulans och de boende själva får svårt att ta sig till och från sina bostäder. Det är inte ovanligt att fastighetsägare i sådana lägen riktar krav på kommunerna om ekonomisk kompensation för skadorna trots att kommunerna i många fall försökt bromsa byggande i dessa utsatta lägen. Det är svårt för kommuner att hålla emot när de i många fall är ensamma om att tänka långsiktigt. Riksdag och regering borde vara tydliga med att byggande ska ske med större marginaler till förändrade hydrologiska villkor. Exempelen på att marginalerna i dag är för små och att skyfallen blir häftigare har på senare år blivit många. Som-

maren 2012 var en av undertecknarna av motionen själv med om ett skyfall som på 25 minuter gav 35 millimeter nederbörd.

En takpanna som lossnar från ett hustak vid kraftiga vindbyar är ett dödligt hot för en fotgängare. Att tak- och fasadmateriell blåser loss hänger tyvärr ibland och kan bli vanligare om vi inte i tid ser över säkerhetsmarginalerna i våra konstruktioner. Ökade vindhastigheter i vindbyar är att räkna med. Riksdagen bör ta beslut som innebär ökade krav på all byggnation med anledning av vad ökade vindhastigheter kan kräva.

När de första initiativen till offentlig stadsplanering togs för flera hundra år sedan var skydd mot brand en av de viktigaste anledningarna till att man ville ha en offentlig planering av bebyggelse. Flera städer runt om i världen har stadsplaner som bär tydliga spår av att just denna form av hänsyn fått hög prioritet efter större stadsbränder. Klimatförändringarna kommer att innebära att vi får perioder med högre temperatur än vad vi är vana vid. Detta medför ökade risker för brand, vilket gör det angeläget att brandsäkerheten återigen prioriteras vid planering av nya bostäder. Denna typ av problem blir allt vanligare i många länder, och vi bör ta lärdom av dem och agera proaktivt.

Ovan har vi valt att med tre exempel, ökad nederbörd, kraftigare vindbyar samt torrare värme, försökt förklara varför det är viktigt att snarast både förändra ett regelverk som gynnar kortsiktighet och samtidigt påbörja en omställning av vårt sätt att bygga bostäder och utforma vår byggda miljö. Den redan byggda miljön måste även den förberedas för de nya tiderna. Därför behöver plan- och bygglagen reformeras med dessa förtecken och ett arbete med att minimera riskerna i redan befintlig bebyggd miljö drivas på. Det arbetet kan inte helt överlämnas till kommunerna. När det gäller många risker krävs nationella riktlinjer för en rationell hantering, detta även för att de ska kunna tas upp i framtida rättsprocesser.

Förslag till åtgärd

Den byggda miljö vi övertagit av våra förfäder innehåller många byggnader som är långt äldre än hundra år. När vi idag bygger nytt planerar vi renoveringsintervaller på runt fyrtio år och antar att de hus vi uppför skall kunna stå i minst hundra år. Trots det tar vi inte hänsyn till det vi vet om de fysiska förutsättningarna för det vi bygger för att stå under så lång tid. Det innebär att vi skapar framtida tekniska problem och att vi inte bygger hållbart vare sig socialt, tekniskt, ekologiskt eller ekonomiskt. Det är ett tydligt kortsiktigt tänkande som styr.

Den revidering av plan- och bygglagen som regeringen genomförde 2010 innehöll inget som förbättrar för denna verklighet trots flera förslag i den riktningen från Miljöpartiet. Snarare innebar revideringen att fler byggnader kommer att uppföras i lägen där de ovan beskrivna problemen kommer att uppstå.

En revidering av plan- och bygglagen som tar hänsyn till den numera mycket osäkra och snabbt föränderliga fysikaliska verklighet vi lever i är

Fel! Okänt namn på

ingen lätt sak att genomföra. Ett sådant arbete tar förmodligen ett antal år att genomföra om det skall bli ett funktionellt resultat. När denna motion hantearas av riksdagen har ännu en rapport från IPCC lämnats. Självklart bör motionen behandlas utifrån den eventuellt förändrade bild av framtiden som den rapporten kan innebära.

Mot bakgrund av detta bör riksdagen som sin uppfattning ge regeringen till känna att det är angeläget att plan- och bygglagen klimatanpassas snarast, bland annat med hänsyn till de problem som exemplifieras i denna motion. När osäkerheterna ökar måste marginalerna också göra det.

Riksdagen bör vidare ge regeringen till känna som sin uppfattning att det är bråttom att ta fram riktlinjer på nationell nivå för att hantera de olika risker som identifierades av Klimat- och sårbarhetsutredningen med anledning av ett förändrat klimat.

Stockholm den 25 september 2013

Jan Lindholm (MP)

Mats Pertoft (MP)